

S. Danič. — A. Tunkl. — J. Leskovar. — J. Samec, prvi urednik »Učit. lista« in »Novega Roda«. — F. p. Kleinmayer. — V. Novak. — S. Kranjčević. — J. Vavra. — S. Radičevićeva itd.

Mnogo gradiva se je moralo preložiti na prihodnje leto, ker bi bil sicer koledar preobširen.

Koledar bo obsegal 13 tiskovnih pol in stane za prednaročnike 15 Din.

Tovariši in tovarišice! Napravite pri zborovanjih okrajnih učiteljskih društev nabiralne pole, ki naj pri zborovanju krožijo in naj se vsak naročnik podpiše.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

—r Resolucije ljubljanskega shoda proti italijanskim nasiljem: Ljubljana kot nacionalno in kulturno središče vsega Slovenstva:

1. Dviga plameneč protest proti vnebovpijočemu zatiranju primorskih Slovanov od strani Italije in nezasišanem tepanju njih najelementarnejših človeških narodnih in državljanjskih pravic;

2. opozarja ves kulturni svet brez razlike narodnosti na nekulturne metode raznarodovanja slovanskega življa v Italiji in Avstriji, in na uprav barbarsko zlorabo politične moči nad narodovimi manjšinami, ki so vsled mirovnih pogodb, na kojih same niso sodelovale, prišle pod nemilo tujerodno oblast;

3. apelira na Ligo narodov, da vprašanju narodnih manjšin v Italiji in na Koroškem posveča svojo posebno pozornost, pri čemur se Liga narodov opozarja zlasti na odpravo slovanskih učiteljev in duhovnikov in njih izgon, na ukaz kraljevskih italijanskih oblasti, da morajo slovenski časopisi prinašati tudi italijanski prevod svojih publikacij;

4. Opozarja Ligo narodov, velesile in ves kulturni svet, da se je vsem državam, ki so iz razvalin avstro-ogrške monarhije nastale, ali pa dežele od nje sprejele, v mirovnih pogodbah posebno varstvo narodnih manjšin naložilo in da se od Italije take izrecne obveze samo radi tega ni zahtevalo, ker je Italija izjavila, da je to spričo njene 2000letne kulture, zanjo samo posebi umevno; s svojim sedanjim postopanjem pa je Italija neoljalno izigrala zaupanje velesil, Avstrija pa se v mirovni pogodbi prevzetim obveznostim radi varstva manjšin naravnost roga in posmehuje;

5. apelira na velesile in ves ostali kulturni svet, da s svojo avtoriteto in svojim moralničnim pritiskom na Italijo in Avstrijo slovenske manjšine v Primorju in na Koroškem rešijo grozeče nasilne nacionalne smrti;

6. pozivlja končno vladu kraljevine SHS, da z energičnimi koraki diplomatičnega in če treba tudi drugega, zlasti gospodarskega značaja telesnemu, duševnemu in materialnemu ubijanju slovanskega življa v sosednih državah napravi konec.

PROTEST GLEDE REKE.

Najslovesnejše ugovarjamo in protestiramo, da bi se v vprašanju Reke dovolile Italiji katerekoli nove koncesije preko rapalske in st. margheritske pogodbe, ki sta naše nacionalne, politične in gospodarske interese že itak smrtonosno porušev.

Črno goja, Rapeta. V imenu najmlajšega učiteljstva je povzel besedo tovariš Mrovlje iz Črnomlja. Iskreno je govoril slavljencu tov. Milošević, rodom Srb, ki je došel prav zadnje dni na službovanje v Slovenijo. Nazdravil mu je v imenu srbskega učiteljstva. Kakor je bilo čuti iz slavljencevega govora pozneje, je sprejel posebno to zdravico s posebnim zadoščanjem in simpatijami.

O proslavi so poročali vsi ljubljanski dnevnikarji. Poleg tega so prinesli dalje članke o Ganglovi delovanju »Slovenski Narod«, »Jutro« celo s sliko in z daljšim poročilom, »Orjuna« s toplo pisanim člankom, »Edinost« v Trstu, »Narodna Prosveta« s sliko in člankom izpod peresa predsednika UJU tov. Milutina Stankoviča, »Sokolci« s sliko v sokolskem kroju itd. Celu hvaležni Zvončkarji so »podtaknili« svojemu uredniku pesem, v znak male hvaležnosti za njega trudapolno delo.

Učitelji-književniki v Julijski Krajini so poklonili Engelbertu Ganglu kot pisatelju ob petdesetletnici spominski pergamen. Pergamen, ki je prava in dragocena umetnina, je izdelal umetnik prof. Noulian, eden najpriznanejših pergamenarjev v Italiji.

Pri onih društvih, ki ne zborujejo, napravite nabiralno polo na vsaki šoli posebej in jo pošljite takoj svojemu okrajnemu učiteljskemu društvu.

Okrajna učiteljska društva naj javijo najkasneje do 25. t. m. Pov. UJU v Ljubljani število naročnikov.

Nečlani lahko naroče koledar direktno pri Pov. UJU v Ljubljani ali pa pri okrajnih učiteljskih društvih.

V Ljubljani se je samo pri zadnjem zborovanju prijaviło nad 80 naročnikov in še ni prišla pola vsem v roke.

Društva — sledite!

gazili. Pozivljamo vladu kraljevine SHS, da od teh pogodb v še večjo škodo države ali pa reških Slovanov ne odneha niti za las. Naj bo uverjena, da v tem brezpogojno odklanjajočem zmislu stoji ves narod strnjen in solidaren kakor en mož za njo. Vlada naj zaupa v pravico in moč naroda. Dosti je žrtev.

Splošne vesti.

— Jubilej Svetozarja Pribičevića bivšega ministra prosvete. Začetkom tega meseca je praznoval svoj dvajsetletni jubilej javnega dela g. Svetozar Pribičević, eden najboljših prijateljev učiteljskih stanovskih in šolskih teženj in zahtev. Svetozar Pribičević je kot minister prosvete vedno z njemu lastnim razumevanjem sprejemal vse predstavitve učiteljstva in ga podpiral v vseh ozirih. S kolikim razumevanjem se je zavzemal za uvrstitev učiteljstva med ostalo državno uradništvo, s kolikim razumevanjem je skliceval ankete za sestavo novega šolskega zakona, s kolikim razumevanjem je hitro sprejel moderno zahtevo učiteljstva glede učiteljske samouprave »učiteljskih zbornic« — žal le, da mu ni bilo dano izvesti prosvetnih načrtov, ki so bili vedno dalekovidni in širokopotezni. Njegov pogled se je upiral vedno široko po razmerah v vseh pokrajinah in na to je zidal svojo stavbo. Svetozar Pribičević se je rodil leta 1874. v Kostajnici kot učiteljski sin. Realko je končal v Karlovcu l. 1894. V Zagrebu je leta 1898. končal filozofsko fakulteto. Najprej je bil suplent v Mitrovici, nato pa nastavnik v Pakracu na preparandiji. Končno je bil nastavnik v Karlovcu, kjer je leta 1902. izstopil iz službe ter prevzel leta 1908. uredništvo »Srbo-brana«. Kot tajnik srbske samostalne stranke je ustvaril krepke politične organizacije, ki so še danes trdnjave narodnega edinstva in demokratske stranke na Hrvatskem. Leta 1906. je bil izvoljen na programu srbsko - hrvatske koalicije za poslanca ter je postal kmalu eden glavnih njenih voditeljev. Pregarjan od avstro-madžarskega režima med svetovno vojno, je dočkal osvobojenje kot podpredsednik Narodnega Viječa v Zagrebu. V prvi jugoslovenski vladi Stojana Protića je bil minister notranjih zadev. Isti resort je imel tudi v demokratsko-socialistični vladi Davidovičevi ter v koalicijski vladi g. Vesniča in g. Pašiča, pozneje pa kot minister prosvete. — Kot min. prosvete si je pridobil mnogo simpatij tudi med slovenskim učiteljstvom, ki želi, da bi mu bilo dano še dolgo delovanje tudi v korist narodne prosvete — da nastopi čas, ko bo lahko izvedel svoje prosvetne načrte in ideje, do katerih je imel izreden smisel in razumevanje.

— Otvoritev češke šole v Mariboru. V nedeljo, 4. novembra popoldne je bila tudi v Mariboru otvorjena češka šola za otroke mariborskih Čehov. K otvoritvi so došli številni zastopniki mariborske češke kolonije ter mariborskih oblasti. Češki tečaj, ki ga bo vodila skupno z ljubljanskim gospa Vlasta Horakova, je otvoril generalni konzul iz Ljubljane dr. Beneš s slovenskim in češkim nagovorom. Za mariborsko občino je spregovoril župan Grčar in imenom političnih ter šolskih oblasti okrajni nadzornik Lichtenwallner, ki je opozarjal na veliko važnost vzgoje v materinščini. Za češki klub se je zahvalil konzulu dr. Benešu in ostalim, ki so pripomogli k otvoritvi tečaja, načelnik češkega kluba Ureh, nakar je še za mariborsko Jugoslovansko - češkoslovaško ligo pozdravil novega borca na polju našega medesbojnega zblizanja in spoznavanja dr. Rapotec.

—c Ustanovitev nove meščanske šole v ljubljanski okolici. Kakor izvemo, se otvori najkasneje s prihodnjim šolskim letom na Viču deška in dekleška meščanska šola, čim poskrbe v šolskem posloju za učne prostore, v občini pa za potrebna stanovanja učiteljstva.

— Odlikovanja učiteljev. Z redom sv. Save V. stopnje so odlikovani: Dr.

Stane Rape, učitelj v Ljubljani, Franjo Kolar, učitelj v Gjurjevu in Franjo Ra-dej, učitelj v Dragi in Rudolf Feilhofer, učitelj v pok. v Ptuj. Čestitamo!

— Tiskarski skrat se je uniril v uvodnik Ganglove številke ter zamenjal devetico z osmico. Na prvi strani, v drugi koloni pod Ganglovo sliko mora stati pravilno: »Bilo je o Božiču l. 1899.« (in ne 1889.).

Naša kulturna organizacija.

Slovenska Šolska Matica.

—šm Učiteljstvu radovljiskega okraja. Razposlal sem na vsa vodstva poziv, da naj oni, ki mislijo pristopiti k »Slov. Šolski Matici«, to takoj stope. Ker pa prijave niti kapljajo ne, prosim ponovno vse tovariše, naj se vsakdo zave svoje dolžnosti, ki jo mora imeti do »Slov. Šolske Matic« in naj s prijavo pošlje tudi letnino (20 Din) na vodstvo osnovne šole v Gorje. Tov. voditelji, pošljite vendar letnino za šole! Zadeva je nujna! — Poverjenik.

Ferijalni Savez učiteljstva.

—f Pokrajinski zbor F. S. v Ljubljani. 1. novembra t. l. se je vršil pokrajinski zbor F. S. za Slovenijo. Zastopane so bile izmed učiteljskih P. F. S.: novo-meška, kamniška, konjiška, šmarje-rogaška, kočevska in belokranjska. Čas ni bil primeren in zato niso bile zastopane vse naše P. F. S. Poročila delegatov (učit.) so nam pokazala, da je treba dvojnega dela v naših podružnicah. Predlog tov. Mrovljeta za Oblastni odbor z ožjim in širšim odborom se za enkrat ni sprejel; ostane torej pokr. pov.

Ker smo imeli udeleženci počitniškega izleta neljube sitnosti radi četrtinske vožnje na železnici, stavi tov. Mrovlje ponovno odločno resolucijo preko pokrajinskega zbora na U. O. v Beogradu, da naj isti z vso odločnostjo pri ministrstvu saobračaja reagira, da z odlokom prizna učiteljem-ferijalcem iste pravice, kakor drugim ferijalcem. Na podlagi pravil F. S. imamo iste pravice kakor vsi dijaki-ferijalci. Odgovora od strani Upr. odbora F. S. pričakujemo do 1. decembra. Poleg tega stavi odbor za nadziranje in osniv. učit. P. F. S. za SHS (Janežič, Pirnat, Mrovlje) ponovno resolucijo preko Glav. odbora UJU na ministrstvo prosvete, da enkrat uredi to zadevno negotovost.

Pri volitvah je bil izvoljen za pokr. revizorja ponovno tov. Mrovlje in tudi za člana širšega sosveta.

Glede ustanavljanja učit. P. F. S. izven Slovenije (v Srbiji, Bosni, Dalmaciji) poroča član odbora za nadz. itd. za SHS tov. Mrovlje, da dokler nimamo z odlokom priznanih pravic, ne moremo pozitivno poročati. Za pokr. pov. je bil izvoljen dosedanji pokr. pov. g. Maček Viktor. Nadalje otvori pokr. pov. F. S. za Slovenijo lastno pisarno v areni Narodnega doma v Ljubljani z uradnimi urami dnevno od 14. do 16. — Storili so se razni sklepi, ki pa ne tangirajo toliko naših učit. P. F. S. — Le od dela nas vseh smemo pričakovati uspehov, v obratnem slučaju ne pričakujmo ničesar. V F. S. mora stopiti vsak tovariš-ica, bodisi kot potujoč ali podporen član.

Vsem učit. P. F. S.! Vse dopise, vse zneske na »U. O.« v Beograd pošiljajte preko »Pokr. pov. F. S.«, v nasprotnem slučaju vam bodo vrnjeni. — Mrovlje.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. Vzgojeslovje s temeljnimi nauki o dušeslovju za učiteljska in sorodne šole. Spisala dr. Janko Bezjak in prof. Dragotin Pribil. Odobril oddelek za prosveto in vere v Ljubljani. Cena trdo vezani knjigi 56 Din. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

—kpl. Sadjarstvo. Spisal Ivan Belle, kmet, svetnik. V tekstu je 147 slik, v prilogi 18. Strani 430. Cena trdo vezani knjigi 85 Din. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

—kpl. Medvladje, socialen roman. Spisal: Jože Pahor. Cena —. Založila »Socialna Matica« v Trstu. — O knjigi še izpregovorimo.

—kpl. Josip Ribičič: »Kraljica palčkov«. »V kraljestvu palčkov« II. del. Uglasbil: Marij Kogoj. Lesorez izdelal: Avgust Černigoj. Cena —. Založilo v proslavo svoje 50letnice »Goriško učiteljsko

društvo« 1873.—1923. Natisnila tiskarna »Edinost« v Trstu. — O igri še izpregovorimo.

—kpl. Alois Jirasek: Filozofska historija. Preveo: Jindra Procházka. Središnjica Česko-Jugoslavenske naklade J. Hejrek, Zagreb. — O knjigi še izpregovorimo.

—kpl. Edmond Rostand: Cyrano Bergerac, herojična komedija v petih dejanjih. Poslovenil Oton Zupančič. Cena elegantno vezani knjigi 65 Din. Založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani. O knjigi še izpregovorimo.

—kpl. Dr. Pavel Strmšek: Problemi naše državne ureditve in Slovenci. Cena —. Založila knjigarna Weixel v Mariboru.

—kpl. Potne in selilne pristojbine, organov finančne kontrole. Sestavil Anton Česnik, komisar finančne kontrole v Ljubljani. Cena 15 Din in pretirana in se vsakomur nakup knjižice izplača. Dobiva se pri založniku J. Blasnika nasledniki v Ljubljani, Breg 12 in po knjigarnah.

—kpl. Emil Gaboriau: Akt št. 113, roman, poslovenil E. V. »Splošna knjižnica« št. 8 v Ljubljani 1923. Založila in natisnila Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani. 536 strani. Cena broš. 22 Din, vez. 28 Din.

Ocene.

—k Vzgojeslovje s temeljnimi nauki o dušeslovju za učiteljska in sorodne šole. Spisala dr. Janko Bezjak in prof. Dragotin Pribil. Odobril oddelek za prosveto in vere v Ljubljani. Cena trdo vezani knjigi 56 Din. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

»Pedagogika I. knjiga«, tako je nadpis 279 strani broječemu obširnemu in sistematičnemu delu, ki je pravkar izšlo v založbi Učiteljske tiskarne. Na knjigo so težko že čakala učiteljska, je pa knjiga tudi neobhodno potrebna vsakemu inteli-gentu, ki se hoče poglabiti v dušeslovje in vzgojeslovje. Uvod podaja splošne temeljne pojme pedagogike, govori o predmetu vzgoje, o vzgojevalcu, vzgojnih činiteljih, o odnosjih med pedagogiko in drugimi znanostmi. Prvi del je posvečen dušeslovju. Posamezna poglavja obdelujejo: temeljne pojme duševnih pojavov, umovanje, zaznave in nazore, predstave v ožjem pomenu besede, pozornost in pazljivost, spomin, domiselnost ali fantazijo, mišljenje, čustvovanje, stremljenje, nagon, poželenje, hotenje, voljo. Drugi del obsega vzgojeslovje v podrobnejem. Tako govori o razdelitvi vzgojeslovja, o vzgojnem smotru, vzgojnih načelih, vzgojnih oblikah, sredstvih, delu. Posebej govori o varstveni in skrbstveni vzgoji ter konečno o vzgojitelju samem. — Vzgojeslovju se posveča dandanes vse premalo pažnje in najsil bode to s strani staršev, šole in vseh drugih vzgojnih činiteljev. Današnja doba je, bolj nego kdaj prej, potrebna takih del. Z Bezjakovo knjigo smo pa tudi prejeli prvo knjigo te vrste, ki se da s pridom in sistematično izrabiti kot učna knjiga. Prav toplo priporočamo.

—k Sadjarstvo. Spisal Ivan Belle, kmet, svetnik in ravnatelj državne kmet. šole v Št. Jurju ob Južni žel. V tekstu je 147 slik, v prilogi 18. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena trdo vezani knjigi 85 Din. Strani 430.

Pisatelj sam pravi glede knjige v uvodu: Po kruti vojni mora nastopiti doba najživejšega gospodarskega dela. Naše posebno ugodno podnebje naravnost izziva za sadjarstvo. V svoji petindvajsetletni praksi sem mnogo potoval, opazoval, primerjal in prevdarjal. Spoznal sem domače pa tudi inozemsko sadjarstvo temeljito. Priznati pa moram, da sem našel drugod, kjer so naravne razmere manj ugodne, povprečno več in lepših uspehov nego pri nas. Natančno spoznavanje različnih pogojev, načinov, tvarin, sodelujočih moči, koristnih in škodljivih vplivov itd. so za uspešno sadjarstvo važni pogoji. Izkustvena vrtnarska vodila so bila prej starim vrtnarjem ali sadjarjem edino vodilo. Danes pa imamo že druge pripomočke. V tej knjigi podam najvažnejše v tem oziru. — Knjiga sestoji iz šestih delov, katerih prvi del govori o koristih in pogojih sadjarstva, smereh in pogojih za uspešno sadjarstvo; drugi del obsega drevesničarstvo; tretji napravo in oskrbovanje nasadov, četrti oskrbovanje drevja, kako branimmo sadno drevje raznih boleznih, škodljivcev in drugih neugodnih vplivov, peti del o vrstah ali sortah sadnih plemen in šesti del o porabi sadja. — Pravi okras knjigi je 165 slik, ki so vse naravni posnetki. Toplo priporočamo vsem vrtnarjem, sadjarjem, gospodarjem.

—k Emil Gaboriau: Akt št. 113, roman. Zadnje čase se je med nami razpaslo mnogo tistega slovstva, ki ga resnično